

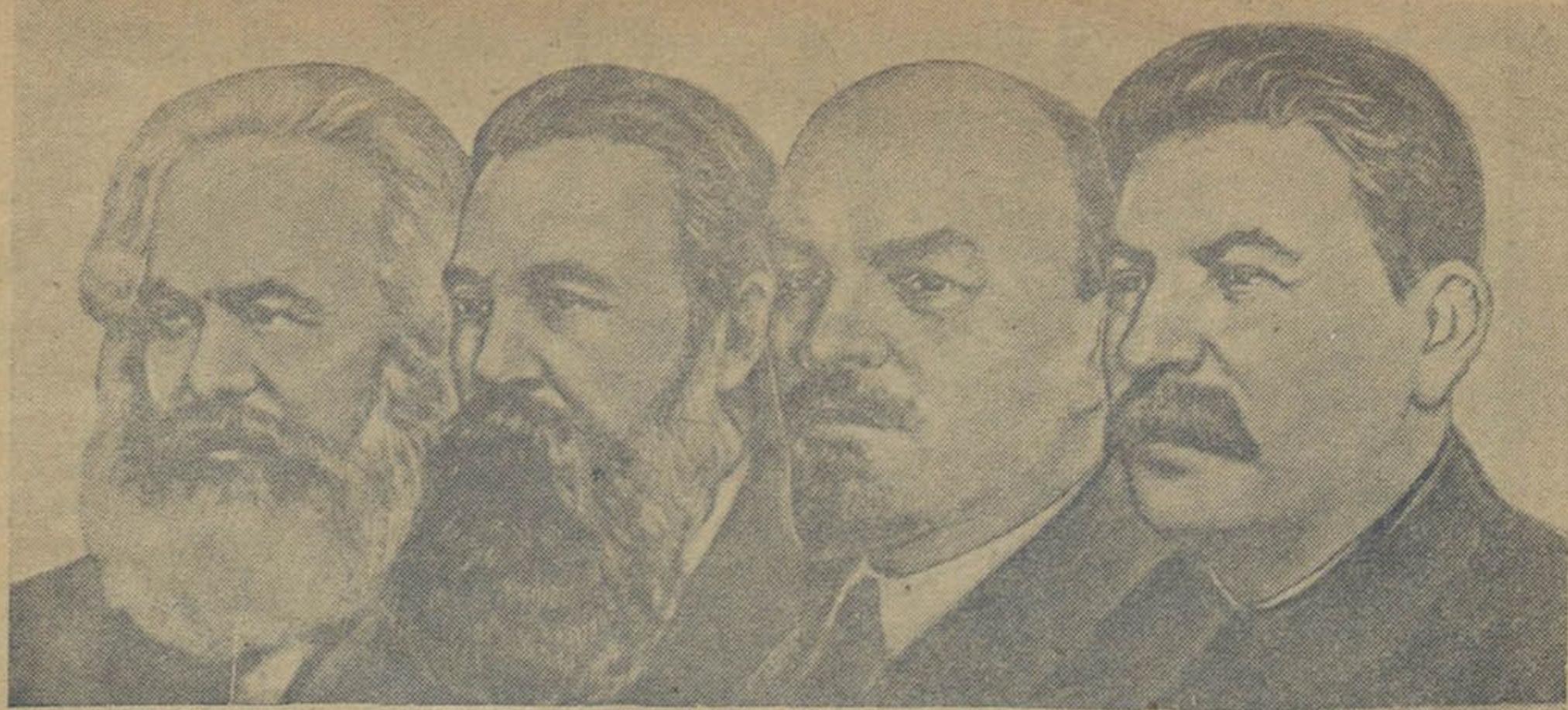
Пролетары ўсіх краін, единайтесь!

МАЙ

В. Маяковский

Помню старое 1-ое Мая.
Крался тайком за последние дома я.
Косил глаза: где жандарм,
где казак?
Рабочий в кепке, в руке—перо.
Сходились— И дальше, буркнув пароль.
За Сокольниками ворами, шайкой,
таились самой глухой лужайкой.
Спешили надежных в дозор запречь.
Отмахивали наскоро негромкую речь.
Рванув из-за пазухи красное знамя,
шли и горсточкой блузы за нами.
Хрустнул куст под лошадьей ногою.
— В тюрьму! Под шашки:
Сквозь свист нагаек!—
Но нас безнадежность не жала тоскою:
Мы знали— за нами мир заводской.
Мы знали— прессует минута эта
трудящихся нищих целого света.
И знал знаменосец, под шашкой осев,
что его кровь— самый вернейший посев.
Настанет— пришедших не счесть поименно,—
миллионами красные встанут знамена!
И выйдут в атаку веков и эр
Несметные силища.
Эс Эс Эс Эр.

БАЯВЫ АГЛЯД РЭВОЛЮЦЫЙНЫХ СІЛ

50 год назад Першае мая было ўпершыню праведзена, як міжнародна свята, у Англіі, Францыі, Германіі, Італіі і радзе другіх краін. Рабочыя і работніцы, не гледзячы на жорсткае праследванне паліцэйскіх, вышлі на дэманстрацыю з рэволюцыйнымі лозунгамі. З таго часу штогодна Першае мая святкуеца ў большасці краін свету.

У 23 раз совецкі народ вольна святкуе Першае мая ў краіне перамогшага соцыялізма, у краіне, дзе рабочыя і сяляне скінулі ўладу капіталістаў і памешчыкаў.

Першае мая—дзень міжнароднай салідарнасці рабочага класа,—працоўная нашай краіны і ўсяго свету праводзяць у гэтым годзе ў складанейшай міжнароднай абстаноўцы. Мільёны людзей уцягнуты ў другую імперыялістычную вайну. Жорсткая барацьба вядзеца за перадзел свету, за сферу ўплыву.

На фоне гэтага асабліва выдзяляеца мудрая палітыка Совецкага Саюза—адзінай краіны, якая рашуча і паслядоўна праводзіць палітыку міра.

«Задачы нашай знешняй палітыкі заключаюцца ў тым, каб забяспечыць мір паміж народамі і беззапаснасць нашай краіны. Вывадам з гэтага з'яўлеца—пазіцыя нейтралітэта і няўдзел у вайне паміж буйнейшымі дзяржавамі Еўропы» (Молатаў).

Няўхільна праводзячы палітыку міра совецкая дзяржава апіраецца на магутнасць вялікай краіны, на палкі патрыятызму 183-мільённага совецкага народа, на несакрушальнасць наших славных Чырвонай Арміі і Чырвонага Флота.

Доблесная Чырвоная Армія, як і ўесь совецкі народ, у жорсткіх баях з белафінамі пацвердзіла перад усім светам слова вялікага Сталіна: «Мы не баймся пагроз з боку агрэсараў і гатовы адказаць двайным ударам на ўдар падпалышчыкаў вайны, якія імкніцца нарушыць недатыкальнасць совецкіх граніц».

Гераічная Чырвоная Армія знішчыла варожыя ўмацаванні на Карэльскім перашыйку, і гэтым самым забяспечыла беззапаснасць славнаму гораду Леніна.

Правакацыя падпалышчыкаў вайны—англійскіх

і французскіх імперыялістаў праваліася. Совецкі Саюз заключыў мір з Фінляндыйяй і яшчэ раз прадэмансістрыраваў перад усім светам свою мудрую палітыку.

Святкаванне Першага мая ў нашай краіне праходзіць у перыяд грандыёзнага ўздыма ўсёй народнай гаспадаркі і роста матэрыяльнага і культурнага ўзроўню працоўных.

У гэты-ж самы час у капиталістычных краінах працоўная святкуюць Першае мая ў абстаноўцы эканамічнага крызіса і другой імперыялістычнай вайны. Капіталісты праводзяць шалёнае наступленне на рабочы клас.

Становішча рабочага класа капиталістычных краін вельмі цяжкае. У Злучаных Штатах Амерыкі па вуліцах блукаюць без сродкаў для існавання 12 мільёнаў беспрацоўных, 5 мільёнаў юнакоў і дзяўчат без работы і па-за школай. Ва Францыі, у Англіі прадпрыемцы прымушаюць працаўцаў жанчын і моладзь на непасільных фізвічных работах.

З кожным днём усё больш расце рух супроць імперыялістычнай вайны, за мір. Працоўная ўзнямаюць свой голас супроць французскіх, англійскіх і амерыканскіх рэакцыянераў, якія хочуць задушыць рэволюцыйную свядомасць мас. Ва Францыі быў сфабрыкаван працэс над дэпутатамі-комуністамі. Там-же 7 тысяч комуністаў кінуты ў турму. Аднак ні паліцэйскае праследванне, ні тэрор не зломяць волю барацьбітоў за свабоду, супроць вайны, за мір.

Член Палітбюро французскай комуністычнай партыі тав. Жак Дзюкло заявіў: «Мы падкрэсліваем, што калі вайна сваім вялікім цяжарам кладзеца на рабочых і на працоўных, то прымислоўцам гэта вайна прынесла велізарны прыбытак... Мы абараняем сялян... Мы патрабуем павышэння дапамогі для жонак мабілізаваных сялян, якія атрымліваюць зараз мізерныя чатыры з паловай франка.

Мы абараняем жанчын і моладзь на прадпрыемствах ад прадпрыемцаў, якія навязваюць ім умовы працы далёка перавышаючыя іх фізвічныя сілы».

Антываенны рух у Англіі прыняў найшырэйшы размах. Міністэрства пенсіі атрымала больш 30 тысяч заяў ад салдацкіх жонак, якія выказваюць свой пратест супроты вайны. Там-жэ больш 8 тысяч хатніх гаспадынь і звыш 10 тысяч членоў профсаюзаў стварылі камітэт для барацьбы супроты росту дарагавізны і за палепшэнне матэрыяльна-бытавых умоў сямей мабілізаваных.

Нацыянальны профсаюз комуналнікаў і чорнабо́чных, профсаюз транспартнікаў ад імя большым 500 тысяч жанчын—металістаў з'яўніліся да заводчыкаў з патрабаваннем павышэння зарплаты.

Капіталістычны свет ахоплен полыменем вайны і працоўная церпяць голад і холад. Толькі наш совецкі народ пад геніяльнейшым кіраўніцтвам вялікай партыі Леніна—Сталіна радасна будзе сваё свободнае і шчасліве жыццё. Наша радзіма атрымлівае ўсё новыя і новыя перамогі.

Выпуск прадукцыі вытворчасці з кожным годам павялічваецца. Шырокія калгасныя і соўгасныя палі даюць багаты Сталінскі ўраджай.

Працоўная нашай радзімы, выказваючы свае патрыятычныя пачуцці, сустракаюць Першае мая з грандыёзным творчым уздымам.

На заводах, фабриках, у калгасах, соўгасах БССР, як і ва ўсёй нашай краіне, шырока разгарнулася першамайскае соцыялістычнае спаборніцтва. Стаханаўцы і стаханаўкі вытворчасці і палёў выконваюць і перавыконваюць свае планавыя заданні. Стаханаўкі Віцебскай панчошна-трыкатаўнай фабрыкі «КІМ»,—т.т.: Ехмілёва выконвае норму на 120 процентаў; Е. Шэндэлева замест 27 дзесяткаў пар наскоў па норме штодзённа выпускае 31—32; Н. К. Задаева выконвае норму на 190 процентаў і т. д.

Лепшыя людзі нашых калгасаў і соўгасаў зацверджаны для шырокага паказа на Ўсесаюзной сельскагаспадарчай выстаўцы 1940 года. Сярод іх т. Е. Мухля, В. Байкоўская (калгас «Чырвоны агароднік», Мінскага раёна), звенівія т. Е. Вінаградава з калгаса імені Кірава, Кіраўскага раёна, т. Гаваркова з калгаса «Перамога», Шклоўскага раёна.

Да вялікага Совецкага Саюза далучаны яшчэ 13 мільёну працоўных заходніх абласцей БССР і УССР. Яны ўпершыню святкуюць свабодна Першае мая. Яны адзінай калонай выйдуць на прасторныя вуліцы і прадэманстрыруюць сваю бязмежную любоў да Совецкага Саюза, да партыі Леніна—Сталіна, да вялікага Сталіна.

Совецкі народ з пачуццем гордасці адзначае, што ў гэтым годзе Першае мая СССР сустракае з яшчэ адной брацкай—дванаццатай—Карэла-Фінскай Саюзной рэспублікай.

Першага мая працоўная Совецкага Саюза прадэманстрыруюць сваю брацкую салідарнасць з пролетарыятам і працоўнымі ўсяго свету.

У дзень Першага мая совецкі народ прадэманстрыруе сваю гатоўнасць і рашучасць і надалей мацаваць нашу Чырвоную Армію і Чырвоны Флот. Прадэманстрыруе яшчэ і яшчэ раз сваю бязмежную любоў і бязмежную адданасць да вялікага Совецкага Саюза, да перадавога атрада совецкага народа—партыі Леніна—Сталіна, да лепшага друга працоўных таварыша Сталіна.

Няхай жыве Першае мая—баявы агляд рэвалюцыйных сіл міжнароднага пролетарыята!

Няхай жыве наша магутная радзіма—Саюз Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік!

Няхай жыве вялікі сцяг Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна!

К 70-годзю з дня нараджэння В. І. Леніна

ЛЕНІН і СТАЛІН У 1917 ГОДЗЕ

У ліпені 1917 года я адпачывала на дачы па Фінляндской чыгунцы, разлічваючы правесці там пэлы месяца. Аднак ужо праз некалькі дзён трывожныя чуткі, якія даносіліся з Петраграда, прымусілі мяне сабрацца ў зваротны шлях.

У поездзе, прыслухоўваючыся да гутарак пасажыраў, я даведвалася аб самых непраудападобных і нялепых речах. Хтосьці расказваў, што ў горадзе паніка і што Ленін, пераапрануўшыся матросам, «збег» з Петраграда ў Кранштадт.

Устрывожаная ехала я з вакзала дадому і вельмі ўзрадавалася, застаўшы дома ўсіх наших.

У становай я ўбачыла некалькіх мужчын, якія аб чымсьці паміж сабой гутарылі. Адзін з іх быў без пінжака.

Я да гэтага ніколі не сустракалася з Владзімірам Ільічом, не падпадалася мне на очы і яго фатаграфічная картка. Дапусціць, што я застану яго ў нашым дому, мне таксама было немагчыма. Але дзіўна—сюрод прысутных я адрозніваў адзначыла і інтынктыўна адчула, што мужчына без пінжака і ёсць Ленін.

Аправіўшыся ад збянятэжнасці, я сказала, звяртаючыся да Владзіміра Ільіча:

— Да ўсякай нечаканасці я падрыхтавалася, іду чы дадому, але застасць тут, ва ўтульнай абстаноўцы, вас, Владзімір Ільіч, я нік не чакала.

Ленін і яго таварышы расмяяліся. Па іх просьбе я перадала ім аб тых сплетнях, якіх я наслушалася ў вагоне. Не скрыла я ад Владзіміра Ільіча і тое, што яго лічальнік збегшым далёка за межы Петраграда.

Распытаўшы мяне аб уражанні, якое робіць горад, Ленін, маючы на ўвазе чуткі аб яго «бегстве», сказаў:

— У даны момант гэта нядрэнна. Такія чуткі зараз нам на карысць.

У гэты-ж дзень увечары да нас прышоў таварыш Сталін, каб пабачыць Леніна. Яны доўга гутарылі адзін-на-адзін.

Шэсць дзён, скрываючыся ад праследванняў раз'юпанай бур-

В. І. Ленін на Краснай Плошчы 1-га мая 1919 года (Масква).

жуазії, Владзімір Ільіч правёў у нас. Ён жыў у пакоі, які мы знялі для таварыша Сталіна. А Іосіф Вісарыёнакі, пасля прыезда ў Петраград з галавой акунуўшыся ў рэвалюцыйную работу, пераехаў у гэты пакой толькі ў жніўні.

Такім чынам, наша кватэра стала месцам сустрэчы двух геніяльных правадыроў пролетарскай рэвалюцыі.

Час быў тады цяжкі. Продуктаў было мала. Даставаць іх было нялёгка. І калі мы прапанавалі Владзіміру Ільічу паесці, ён заўсёды пытаўся, ці не пазбавіць ён гэтым каго-небудзь з нашай сям'і ежы. Прынесла я аднаго разу клубніку, і хацела ёю пачаставаць Леніна. Ён упарта адмаўляўся.

— Гэта—дарагі ласунак,—заяўіў ён.

Іосіф Вісарыёнакі нязменна засыпаў нас пытаниемі, ці сыт Ленін, ці ёй ён што-небудзь. А Владзімір Ільіч, не падазраючы, як аб ім клапоціцца таварыш Сталін, у сваю чаргу дапытваўся ў нас, ці накармілі мы Сталіна пры наведванні ім нашай кватэры.

У канцы ліпеня 1917 года Ленін быў вымушан пакінуць Петраград і паехаць у Разліў, у падполле. Таварыш Сталін прышоў да нас у гэты дзень зранку.

Патрэбна было збрыць Леніну бараду, каб змяніць яго выгляд.

Ленін надзеў паліто і кепку майго бацькі. Таварыш Сталін і бацька выйшлі разам з Владзімірам Ільічом, каб праводзіць яго да вакзала. Якім аблігчэннем было для нас даведацца ад звярнуўшагася бацькі, што ўсё абылося добра.

Весткі ад Леніна прыходзілі на наш адрес, і, каб адразу атрымліваць іх, Іосіф Вісарыёнакі не ўзабаве перасяліўся да нас.

Пасля звароту з Фінляндыі Ленін зайшоў да Сталіна. Добра запамяталася гэта сустрэча.

Дома былі я і маці. Раздаўся рэзкі званок. Адчыняю дзвёры і бачу незнёмага мужчыну ў фінскай шапцы і чорным паліто.

— Вам каго?—не разумеочы запыталася я.

— Сталін дома?

І тут я адразу па голасу пазнала Леніна.

— Божа мой!—ускрынула я.—Дык вы, Владзімір Ільіч, — сапраўдны фін. Вас нельга пазнаць.

— Здорава, праўда? — Ільіч рассміяўся.—Сталін дома? — зноў запытаў ён.

У гэты час, пачуўшы голас Леніна, вышаў з свайго пакоя Сталін. Владзімір Ільіч радасна з ім прывітаўся.

‘А. Аліллюева.

СТАРОНКА ЎСПАМІНАЎ

У яркую марозную раніцу 26 кастрычніка 1893 года я прыехала ў Піцер.

У пачатку лістапада, тыдні праз два пасля майго прыезду, Зіна¹⁾ абвясціла мне, што ў пакоі ў нас вечарам будзе вельмі цікавы сход. Прыйдуць знаёмыя тэхнолагі, аб якіх я чула ад сястры і Апалінары²⁾, а з некаторымі ўжо і пазнаёмілася. З імі павінен прыйсці і няду́на прыехаўши з Самары В. І. Ульянаў, вельмі разумны, надзвычай адукаваны чалавек. Так усе тады гаварылі аб ім. Будуць чытаць артыкул аб рынках, напісаны Г. Красіным.

Пытанне аб рынках вельмі цікавіла тады ўсіх маладых марксістаў у Піцеры.

З таго вечара прайшло ўжо многа год, але як зараз памятаю наш невялікі, у адно вакно, доўгі пакойчык з зялёным дыванам і двума ложкамі. На дыване за столом сядзіць гэты новы, цікавы чалавек. Владзіміру Ільічу было тады ўсяго дваццаць трох годы. Святло лямпы асвятляе яго вялікі, круты лоб з кольцамі рыжаватых валасоў вакол значнай ужо лысіны, хударлявы твар з невялікай бародкай. Свае пярэчкі па поваду артыкула Германа Красіна ён чытае па шытку. Насупроць яго, на ложку, напружаны, як страла, сядзіць Глеб Кржыжаноўскі, далей, навокал, на крэслах размисціліся астатнія: заўсёды на выгляд спакойны, але гарачы ў спрэчках Старкоў, чарнабровы і чарнавокі Мальчэнка, высокі прыгожы П. Запарожац, каранасты бляявы Ванеев, нервовы і рухавы Сільвій. На ложку сядзіць Зіна і Апалінарыя, а ля печкі стаіць, заклаўшы рукі за спину, высокі, з вялікім ілбом, Герман Красін. У баку на століку шуміць самавар, стаяць стаканы, хлеб, масла. Гаспадарнічаю я. Владзімір Ільіч скончыў чытаць. Па чынающца гарачыя спрэчкі. Дае свае тлумачэнні Г. Красін, гарачыца галоўным чынам Кржыжаноўскі, супярэчча Старкоў, Ванеев і другія. Владзімір Ільіч маўчиць, уважліва слухае, пераводзячы свае вострыя, смяючыся, дапытлівія вочы з аднаго на другога. Нарэшце ён бярэ слова, і адразу наступае цішыня. Усе з незвычайнай увагай слухаюць, як Владзімір Ільіч абвяргае Г. Красіна і некаторых другіх, супярэчыўшых яму.

Не памятаю зараз яго довадаў, але засталося яркае ўражанне неабвяргальнасці іх. Я бачыла тады Владзіміра Ільіча першы раз у жыцці. І адразу ён прынёс з сабой штосьці яркае, жывое, новае, цудоўнае. Я, дзікая правінцыялка, была прама ўзрушана гэтым вечарам. Цэлы віхор мысляў кружыўся ў галаве. І так жыва і ясна ўстае ў памяці ўся карціна гэтага вечара. Як быццам учора стаяў Владзімір Ільіч у нашым пакоі ў сваім чорным з мярлушковым каўнерам паліто. Злёгку згорбіўшыся і насоўваючы паглыбей мярлушковую шапку на вушы, ён так заражаюча—молада смяяўся і жартаваў, уходзячы адным з апошніх з пакоя.

Успаміны ўстаюць асобнымі яркімі карцінамі...

Вось другі год майго жыцця і заняткаў на курсах—1894/95 год. У гэты год, як і заўсёды, грошай у мяне было вельмі мала, таму я пасялі-

лася з адной сваёй аднакурсніцай ў бясплатным маленькім пакоі Анненскага аддзялення³⁾, у аграмадным доме, у адной з Ізмайліўскіх рот⁴⁾. Гэта было вельмі далёка ад Васільеўскага вострава. Даводзілася траціць шмат часу і сіл на пераход пешкам на курсы. Таму я ў гэту восьекь галоўным чынам працавала ў Публічнай бібліятэцы, якая была значна бліжэй ад мяне. Сядзела я ў бібліятэцы з цяжкай і стомленай галавой, галодная, але вельмі задаволеная: першы раз у жыцці я так многа працавала для сябе. Вельмі часта бачыла я тут Владзіміра Ільіча, які, абкружены ѿчы ѿчы, сябе цэлай гарой кніжак, многа і старанна чытаў і галоўным чынам пісаў. З-за груды кніжак, бывала, віднелася толькі яго галава з вялікім прыгожым ілбом. Іншы раз мы з ім разам зварочваліся з бібліятэкі—нам было па дарозе: ён жыў у Казачым завулку недалёка ад Ізмайліўскіх рот.

Падыходзілі раждзественскія канікулы. Я з Ванеевым (клічка яго была «Мінін») збиралася ехаць на цэлы месяц у Ніжні. Перад самым ад'ездам я сябе адчувала не зусім добра... І вось на другі дзень пасля наведвання ўрачоў сяджу я ў сваім маленькім пакоі, загарнуўшыся ў цёплую хустку. Сіл зусім яшчэ мала. Раптам адчыняюча дзвёры, і ўваходзіць Владзімір Ільіч—я была прама здзілена. А ён бярэ крэсла, сядзе побач са мной і так добра і цёпла распытвае мяне аб мایм здароўі, аб майм самаадчуванні, аб майі паездцы ў Ніжні. Да гэтага часу так ясна памятаю яго мілы, ласкавы твар. Глыбока кранула мяне яго таварыская ўвага. Ён тады многа працаваў, быў вельмі заняты і ўсётакі знайшоў мінуну забегчы да хворага таварыша.

Успаміны бягуць далей... Таму, што гурток наш працаваў нелегальна, то групамі не зыходзіліся, але рашано было хоць разок сабраца ўсім разам і молада, весела правесці вечар. Ездем у Лясны Інстытут. Там былі ледзяныя горы і маленькі тракцірчык, дзе можна было астанавіцца, папіц і паесці. Былі прадпрыяты ўсемагчымыя перасцярогі. Выехалі з розных вакзалаў і рознымі шляхамі. Але тым не менш аб гэтай паездцы стала вядома ў жандармскім упраўленні, і пасля многіх з нас дапытвалі аў ёй. У вялікім асобным пакоі тракціра вяслай гурбой пілі чай, закусвалі. Владзімір Ільіч быў вельмі вяслы, жартаваў, смяяўся, прымаў самы жывы ўдзел у харавых спевах і катанні з гор...

Хутка пасля гэтай нашай вяслай паездкі, а іменна ў сакавіку, Владзімір Ільіч захварэў запаленнем лёгкіх у цяжкай форме. За ім (пакуль не прыехала яго маці Марыя Александраўна) не было каму даглядаць. І вось мы па чарзе забягалі да яго і рабілі ўсё патрэбнае—мянялі кампрэсы, пайлі чаэм, бегалі за лякарствамі і т. д. І ўсе спяшаліся зрабіць яму што-небудзь прыемнае. За паўтара годы, якія ён праходыў у Піцеры, усе так шчыра палюбілі і ацанілі яго.

С. Неўзорава-Шэсцерніна.
Расказы аб Левіне. Зборнік успамінаў (1939 г.)

3) У адным з паверхіяў частка пакояў была аддачна пад бясплатны інтэрнат курсісткам.—С. Н.

4) Ізмайліўскія роты—вулицы ў Пецярбурзе.—Рэд.

Ленінскайя праўдай

(Казка)

Жылі на вёсцы два браты. Полье яны аралі, зямлю слязмі палівалі і гарбы сабе нажывалі. Хлябок і скацину ў іх каны забіралі, а плацілі за гэта кулакамі ў спину.

Жылі браты не толькі не два, а невядома колькі. Навокал і другія мужыкі таксама жылі.

Абрыдла братам рабіць на чужое здароўе. Рашилі яны адправіцца па Расіі-матушцы праўды шукаць.

Ідуць яны месяц, ідуць год. Бачаць—стаішь вялікае сяло. Пасярэдзіне—пансі дом і царква каменная.

— Дай,—думаюць браты,—зойдзем сюды і папытаем праўды.

Ідуць яны па вёсцы, а насустрач ім пан у калясцы ездзе.

— Чые вы, мужычкі, адкуль ідзеце і чаго шукаеце?—запытаў іх пан.

Браты адказваюць яму:

— Жылі мы, жылі ў жабрацтве, у горы, больш сілы не хапіла так жыць. Ідзэм праўды шукаць. Навучы нас, пане, дзе яе знайсці.

— Добра,—кажа пан,—пакажу я вам праўду, калі пажадаеце, толькі вы мне папрацуіце за гэта.

Згадзіліся браты.

Працевалі яны, працевалі: полье аралі, зямлю слязмі палівалі. Прайшоў год. Прыходзяць яны да пана і гавораць:

— Навучы зараз, пане, як нам праўду знайсці.

— Ну, вось вам і праўда,—адказвае ім пан,—голь нямытай, працеваць вам заўсёды на нас, паноў.

Плюнулі браты і пайшлі далей. Ідуць яны месяц, ідуць год. Бачаць, стаіць поп.

— Навучы, айцец, дзе праўду знайсці?—пытаюць яны.

— Добра,—кажа ён,—я вам праўду ў цара нябеснага вымалю, а вы ў мяне папрацуіце за гэта.

Згадзіліся браты. Працевалі яны, працевалі, зямлю слязмі палівалі. Прайшоў год. Прышлі браты да пана, а ён ім кажа:

— Працуіце вы добра і не гнявіце бога—вось і ваша праўда.

Плюнулі браты і пайшлі далей. Прыходзяць яны да купца. Вы-

щаў ён тоўсты і багацей за пана і пана.

— Добра,—кажа купец,—навучу я вас праўдзе, толькі папрацуіце на мяне.

Згадзіліся браты. Пачалі браты працеваць і гарбы нажываць. Вучыў іх купец, як чесны народ ашукваць і беднату абмервань. Не дачакаліся і году, як малодшы брат і кажа:

— Не пайду я больш праўды шукаць, няма яе на свеце, праўды мужыцкай.

І вярнуўся ён у сваю вёску. А старшы брат настойлівы,—не хацеў ён без праўды замоў варочца. Пайшоў ён адзін да фабрыканта.

Фабрыкант і за пана, і за пана, і за купца багацей. Пачаў старшы брат працеваць у яго. А на фабрыны многа людзей працуе.

Працевалі яны многа год. Гарбы нажывалі, а праўды не бачылі. Толькі раз пачаў брат на змене ціхую гутарку:

— Ёсць чалавек адзін—ён і праўду ведае. Завуць гэтага чалавека Леніным, а живе ён на поўначы, у Піцеры.

Запомніў брат імя гэта і пайшоў шукаць гэтага чалавека.

Ішоў многа дзён, а можа быць і месяцаў. Прышоў у Піцер. Бачыць ідзе рабочы. Ен яго запытаў ціханька:

— Дзе тут Леніна знайсці?
А той яму яшчэ цішэй:

— Пойдзем са мной, я цябе давяду.

Вось і прышлі яны ў звычайны пакой. Кругом розных кніг многа. Вышаў да іх чалавек, апрануты небагата, але чыста. Ен і кажа:

— Добры дзень, таварышы, што скажыце добрага?

Расказаў яму брат, як ён праўду шукаў. Доўга з ім гаварыў Ленін, аб парадках на фабрыцы распытваў, аб вясковай беднаце, а потым сказаў:

— Правільна ты зрабіў: на фабрыцы праўду ты лепш пазнаеш. Вы яе там у руках трymaeце.

І расказаў Ленін таму брату, як трэба за рабочую праўду

Карціна калгасніка Тамбоўскай обласці
М. М. Калеснікава „В. І. Ленін на паліванні“.

Рэпрадукцыя Г. Шырокава (Фотахроніка ТАСС).

змагацца, каб не служыць ні панам, ні купцам, ні фабрыкантам, і як выгнаць іх разам з царом.

Вярнуўся брат зноў на фабрыку і пачаў другім ленінскую праўду тайнымі словамі рассказаць. Адзін расказвае, а дзесяць слухаюць, дзесяць расказваюць, сто слухаюць. Пайшла ленінская праўда па ўсім свеце.

Многа год хадзіла яна па фабриках і вёсках. Узнімала яна рабочых і сялян на барацьбу. А ў Кастрычніку 1917 г. абвясцілася гэта праўда зычным голасам, залпамі на ўесь свет. Пайшли рабочыя і сяляне бязлітаснай вайной на памешчыкаў і фабрыкантаў. А вёў іх тады сам Ленін са сваім лепшым памочнікам Сталіным. І ўзяла верх у Кастрычніку ленінская праўда.

З таго часу рабочыя і сяляне больш не працујуць на паноў і фабрыкантаў, гарбоў не нажываюць, зямлю слязмі не паліваюць, самі гаспадары сваіх фабрык, сваёй зямлі і свайго жыцця.

Запісаны ў в. Заломнае, Жлобінскага раёну, 1936 г. Варыянты гэтай казкі запісаны таксама ў Кличаўскім і Лагойскім раёнах.

За турэмнымі крайамі

(Успаміны былой палітнняволенай польской турлы)

1937 год. Было так: вывезлі нас, 14 чалавек з фардонскай турмы ў равічскую. Сэрца сціскалася. Цяжка было пакідаць таварышоў на здзекі новай начальніцы—садысткі, якая трымала комуністак два месяцы голымі на дошках. І потым прывязаліся мы да дарагога калектыва зняволеных, да цяплыні чалавечых душ. І яшчэ... да ігруши. Адна была ў нас развесістая вялікая ігруша на двары і быццам па-мацярынску, каб упрыгожыць турэмныя дні, кожны год радавала погляд раскошнымі белымі кветкамі.

...Равіч. Пачалася барацьба супроты адбірання ад палітнняволеных газет, кніг, забароны прагулак. Забралі нашу ўласную вітратку. Сядзелі ў кашулях. Быў халодны сакавік. Рыта—заўсёды вясёлая, астравумная—накінула ручнік на плечы, жартаўліва прыйшла па камеры. Яе прыкладу паследвалі ўсе,—хець трошкі прыкрылі нагату ручнікамі. Раптам бразнуў ключ. «Смірна!» Увайшла банда назіральнікаў. Мундзіры шытыя срэбрам, шаблі, плёткі—турэмнае начальства. Рослыя, шырокаплечыя. Стайм мы шасцёра. Адтапырваюцца грубыя турэмныя кашулі. Нахальна адзін кажа: «Ну, адамава войска, як будзеце ваяваць?» І зваліў Рыту на ложак. Твар у яе наліўся крывей—ручнік моцна сцінуў шыю. У Рыты базедава хвароба. Яна пачала задыхацца. З астатніх ручнікі ўжо сарваны, і плечы голыя. Хтосьці крыкнуў: «Не біць!» «Так нельга»,—мільганула думка, зараз будзе масавае збіенне. Дагаварыліся даўно крычаць «не біць» толькі ў крайнім выпадку, калі небяспека для жыцця. Для іх гэта повад для жорсткіх масавых збіенняў.

Эва выратавала становішча. Яна страшэнна худая, у 30 год зусім старушка пасля 10 год турмы. Маладыя толькі цёмныя разумныя вочы ды доўгія, да кален, косы, але сівыя зусім. Яна крыкнула: «Пратэстую супроты

гвалту!» І малады здаровы памочнік начальніка ў шаленстве адарваўся ад Рыты, стукнуў па сухой Эўінай руцэ і крыкнуў: «Маўчаць!»

Комуністкі ў турме сядзелі часта на хлебе і вадзе, на голых дошках, у адзіночках і не здаваліся.

Р. Каплан

Перад Першамаем бясконцы вобыскі. А навошта-ж рабіць іх, калі сядзім мы ў сарочках толькі і свайго нічога не маем, за выключэннем зубной шчоткі. Дык шукаюць нават у швах сарочак. Аднойчы прышла банда з 30—40 надзірацеляў, перавярнулі ўсё ўверх дном. Нічога не знайшли, але заўважылі паміж сабой: «Якая чыстата ў гэтых комуністак!» А чыстата сапраўды была дзіўная. У пустых камерах, у адзіночках без кніг і газет—што будзе рабіць? Каб сагрэцца, каб мець рух, шаравалі да глянцу падлогу, шэрыя, ненавісныя сцены.

Толькі калі ад голаду ногі бывалі зусім як папяровыя, не хадзелася глянцеваць падлогу і рухацца з месца.

Надышоў Першамай. Умоўлена было прышпіліць чырвоныя банцікі перад снеданнем. Напружана, настарожана прыслухоў-

ваюся. Быццам ідуць... Раптам чую крык, цягнуць ужо Міну, потым Ганорку, Эву.

Снедання яшчэ няма. Значыща дзяўчаты рана прычапілі банцікі. Паспешна, сударожна хаваю зноў дарагую істужку. Стук у дзвёры... Мяне аглядаюць з усіх бакоў. Яшчэ раз... Нічога няма. Здзіўлена адыходзяць. Нарэшце снеданне. У апошнюю мінуту, каб не сарвалі, накладаю чырвоныя банцікі на сарочку. Стук замка. «У дзень міжнароднай салідарнасці патрабуем дэмакратычных правоў, усеагульнага, роўнага, прамога і тайнага галасавання, свабоды сходаў, друку, патрабуем усеагульнай амністыі, вызвалення найстарэйшага палітнняволенага, які ўжо сядзіць 15 год—тав. Марыана Бучка». У гэты час надзіраель груба з лаянкай зрыве чырвоныя банцікі.

— У карцэр!

Усе карцэры запоўнены. Будзем адседжваць па чарзе. Карцэр у падвале. Вільгстна і цёмна там, саладкавата пахне гніллю ад мокрых сценак і парашкі.

Але ў гэты дзень я не ў карцэры. Мая чарга прыдзе пазней. Глыбока гэтым засмучана. Адміністрацыя не ведала як радасна забілася сэрца, калі па троє, чацвёра пападалі ў вільготны карцэр пасля адзіночак. Якая была вялікая радасць адчуваць блізасць таварышак.

Пастукала Лена—мая суседка. Лене—19 год. Прышла Лена ў турму 17-гадовай. У яе шэрыя прадаўгаватыя вочы і ўся яна стройная і тонкая як белая бярозка. Лена стукае:

— Баюся ісці ў адзіночны карцэр.

— Чаму?

Лена аказваеца вымушана была пафлітаваць з надзірацелем, бо хацела адаслаць свой паёк хлеба Зосе. Зося атрымала 10 дзён паста амаль падрад і ляжала ўжо без сіл, а дабраца да яе не было магчымасці. Хлеб удалося пераслаць і Лена была шчаслівая, са смакам праглынаючы абедзеную бурду без хле-

ба. А цяпер надзірацель без прычны бразгаў ключамі ў замку і паглядаў маслянымі нахабнымі вачыма. Калі сарваў чырвоны банцік, у Лены застаўся сіні след пяцярні на юнацкіх грудзях. І вось Лена баялася адзіночнага карцэра. Заспакоіла яе:—«Будзем адседжваць па троє».

Тады Лена прапанавала падысці да вакна. І нястрымна захацелася зрабіць вялікае злачынства: узлезці на вакно і пачуць ужо не стук, а жывы голас таварышкі. Баялася толькі трохі нашай старой Басі. Яна скажа: «Пакаранне зарабіла не за справу, а за «сантыменты»! Але ж сёння свята і так хочацца шырэй дыхаць.

Узлезлі на акно. І спявалі песні, песні, што нарадзіліся і паміралі ў камерах...

Прайшоў май, ліпень, жнівень, кастрычнік. Былі доўгія месяцы адзіночкі і не адзіночкі. Задыхаліся ад духаты, потым зноў дрыжэлі ад холаду. Жыщё цягло нечувана марудніг,—сем месяцаў без паветра, у адных сарочках, без пісем, газет, кніг. Я толькі знайшла замест ігруши любімую, цудоўную бярозу. Часамі глядзела як урачыста яе зялёнае лісце спязала сваю песню, калыхаючыся на гнуткіх галінках. І тэта скончылася. Вышлі мы на прагулку. Турэмны ўрач апасаючыся ап'янення паветрам, першы раз даў нам 20 мінут на прагулку. Лена на сходках да верліва прытулілася—і шапнула: «Ну вось, нараэшце ўбачыліся»,— і марачы дадала: «добра нам было Першага мая»...

...Красавік 1940 года. Я ў Ялце на курорце. Ад Лены атрымала пісьмо і адразу на яго адказала, што сапраўды бачу мрамарныя каланады і сіняву гор, што была ў чэхаўскім доміку, дзе ажываюць цені вялікіх, перш за ёсё сваёй чалавечнасцю, людзей. Гляджу на мора, хвалі якога бягуць у бяскрайнюю далечыню, пераліваючыся серабрыстымі блесткамі, уліваючы спакой і сілу ў душу.

Зноў Першага мая! Вялікае, радаснае. Асабліва радаснае для нас, для вызваленых народаў Захадніх Беларусі і Украіны.

Рэгіна Каплан—старшыня Беластоцкага абкома МОНР.
Ялта.

Радаснае свята

Дзевяць разоў я сустракала зімнароднае пролетарскае свята—Першага мая за турэмнымі кратамі. Але і ў турме, адрезаныя ад усяго света, закінутыя ў самыя аддалёныя куткі Польшчы,—на Памор'і, у Фардоне, мы спявалі Першага мая разам з рабочымі і сялянамі ўсяго свету пад чырвоным сцягам комуністычнай партыі.

Аднойчы ў фардонскай турме

В. Міхалеўская

мы ўхітыліся нават вывесіць чырвоны сцяг з вакна камеры адзінечнага зняволення. Камера гэта была на самым верхнім паверсе і вуглом выходзіла на плошчу. І наш чырвоны сцяг, як кропля крыві, некалькі мінuta пераможна развіваўся над мястэчкам. Гэта выклікала спалох сярод фардонскіх калтуноў (так звалі мы турэмнае начальніцтва) і прывяло да шаленства начальніка турмы.

На нашу комуну (арганізацыю палітняволеных) пасыпаліся жорсткія пакаранні. Адміністрацыя ўвіяла розныя абмежаванні і больш вывесіць чырвоны сцяг нам не ўдалося. Але чырвоныя банцікі на грудзях мы наслід кожны год у часе спявання Першага мая. Банцікі прыкальвалі з самай раніцы—яшчэ перад прагулкай. Турэмныя каты ведалі, што гэтая банцікі з'яўляюцца сімвалам барацьбы і за іх ішло ўпартое змаганне.

Дзе-б мы ні знаходзіліся—у

адзіночках, у агульных камерах, у карцэрах, усюды ўрачыста спявалі Першага мая. Пачыналася ў нас спяванне з урачыстага пасяджэння, якое заўсёды адкрывалася спяваннем «Інтэрнацыонала».

Голосна, каля адчыненага акна, або ў камеры на нарах, упоўголоса спявалі слова вялікага пролетарскага гімна, які натхняў нас на новыя перамогі, да барацьбы за новы свет, свет дзеняма рабства і прыгнечання чалавека чалавекам, сімвалам якога быў блізкі для нас Савецкі Саюз.

Аб ім мы прагна лавілі кожную вестачку, радаваліся кожнаму поспеху ў будаўніцтве соцялялістычнай прамысловасці, калгасаў. Аб грандыёзным будаўніцтве соцялялізма ў СССР мы асабліва гаварылі Першага мая ў турэмных засценках.

Дзень Першага мая спачатку да канца быў у нас святочным. І хоць перад святам у нас не аказалася шмотак, вады, хоць не давалі нам чарговай лазні і чыстай бялізны, але мы да гэтага былі гатовы. Наперакор усяму ўсё было па-святочнаму. Нават цёмная камера здавалася светлай... Малюсенькія вакенцы, зашваныя густой жалезнай сеткай, такій густой, што скроў яе і камар не пралезе, быццам прапускалі больш света. Мы самі ў нашай звычайнай візіі выглядалі таксама па-святочнаму.

У мінулым годзе Першага мая ў варшаўскай турме «Сербія» мы наладзілі нават «каинцэрт».

У гэтым годзе свята Першага мая мы будзем спявакаць разам з усім працоўным народам Савецкага Саюза. Да спявання рыхтуемся ўсе з адзінай воляй, у адзінным парыве. З ўсёй нашай вялікай крайнай разам будзем вольна спявакаць і мы—вызваленые працоўныя Заходнія Беларусі і Заходнія Украіны. Ад гэтага на душы робіцца святочна і радасна як ніколі.

Я—бытая работніца варшаўскай радыё-фабрыкі. Працавала настройшчыцай. Цяпер для нас створаны ўсе ўмовы для працы, авалодвання кваліфікацыямі, вышынямі навукі, тэхнікі і мастацтва.

Ванда Міхалеўская—
бытая палітняволеная польскай
турмы.

Паміж густымі Палескімі лясамі і палямі змейкай уеца маленькая ціхая рэчка Случ. Доўгія годы раздзяляла яна адзінакроўных братоў і сяцёў, была сведкай людской радасці і нязмернага народнага суму.

На адзін бок Случы пачыналася вялікая совецкая краіна, на другі—чужы свет прыгнечання і бяспраўя—была панская Польша. Тут, у мястэчку Леніна, Пінскай обласці, жыла сялянка Марыя Якаўлеўна Царыкевіч. У цёплія, ясныя, летнія вечары яна са сваімі падругамі выходзіла на вуліцу і доўга прыслухівалася да песень, што дабосліся з совецкага берага. Якія гэта былі выдатныя, радасныя песні!

Жанчыны падоўгу стаялі і слухалі... Шумеў лес, адиатонна плёскалася вада ў Случы і яшчэ больш щымела сэрца сялянак. З грудзей рваліся песні на прастор, але людзі баяліся спявачаў іх уголас,—яны былі пазбаўлены права на родную песню.

— Сумна жылі мы пры панах,—рассказвае 53-гадовая Марыя Царыкевіч.—Рана заміралі жыццё ў нашых вёсках, бо мы баяліся спявачаў на сваёй роднай мове свае прыгожыя песні. Толькі іншы раз збираліся дзе-небудзь і ціха ўпоголосася спявалі. Спявалі і думалі, што настане і на нашай вуліцы свята.

Аб дні, калі ва ўесьце голас можна будзе заспявачаць, марылі мільёны людзей Заходнія Бел-

русы. Але песня заўсёды жыла ў народзе і яе не ў сілах быў задушыць ні пагрозы, ні турмы, ні катаванні. У далёкай вёсцы Куляны, Брэсцкай обласці дзяўчата і хлопцы збираліся ў зімовыя вечары і завесіўшы вокны, щыльна зачыніўшы дзвёры, спявалі горда пушкінскую песню «Сижу за решёткой в темнице сырой».

Сяляне вёскі Відзейка, Вілейскай области часта настройвалі радыё-прывіёмнікі на Москву і Мінск і разам хорам падсцяжалі песню, што неслася з совецкай краінай.

І калі вераснёўскім днём над Заходнім Беларуссію ўзышло яркае совецкае сонца, ў вызваленым краі ўпершыню бадзёра і радасна паплылі новыя прыгожыя песні. Народ у іх выказвае свою гарачую сардечную ўдзячнасць і любоў да вялікай соцыйлістычнай радзімы, да любімага правадыра таварыша Сталіна. У тыя дні сялянка вёскі Жукавы Барок, Стубцоўскага павета Ніна Крэмко напісала песню: «Дзяякую щыры». Гэта падзяка вызваленага народа Совецкай краіне, вялікаму Сталіну. Людзі, якія доўгія годы неслі ў сваім сэрцы мару аб вольнай песні, заспявалі голасна.

У дні, калі ў заходніх абласцях ішла падрыхтоўка да выбараў у Вярхоўныя Советы СССР і БССР пасля аднаго схода на выбарчым участку ў мястэчку Рафаловічы, Шаркоўскага раёна, былі арганізаваны танцы. Танцеваць «Кадрыль» пайшла і 70-гадовая сялянка Марыя Маслоўская. Хтосьці заўважыў ёй, што танцы, моў, справа не яе год. Старая вельмі пакрӯдзілася.

— Як гэта не маіх год? А калі ж

мне было танцеваць? Можа пры пілсудчыках? Тады танцевалі афіцэры і паненкі, а цяпер патанцуем мы...

Свабодныя людзі радасна сустрэлі вялікае права на песню і танец. У гарадах, мястэчках і далёкіх вёсках вызваленай зямлі за кароткі тэрмін совецкай улады ўзімлі сотні і тысячи гурткоў мастацкай самадзейнасці. Тысячы таленавітых людзей, якія не маглі пры ўладзе польскіх памешчыкаў і капиталаўства развіваць свае здольнасці, з велізарным энтузізмам уступілі ў гэтыя гурткі. У заходніх абласцях упершыню ў гі-

сторыі прайшлі алімпіяды мастацкай самадзейнасці.

Лепшыя калектывы і асобныя выканальніцы прыехалі ў стадіцу БССР для паказу мастацкай самадзейнасці заходніх абласцей. Яны прывезлі з сабой у стадіцу рэспублікі велізарную радасць, многа выдатных хвалюючых песні, многа задорных тэмпераментных танцоў.

На сцэну выходзілі быўшыя бяспраўныя рабочыя, сялянне—працоўныя людзі. У цэнтры зводнага хора Лунінецкага і Ленінскага раёнаў, Пінскай обласці, сярод 47 чалавек стаяла апранутая ў старынае беларускае ўбранні Марыя Якаўлеўна Царыкевіч. Радасцю

зязлі вочы гэтай жанчыны, упершыню ў жыцці ўбачыўшай свет рампы. Побач з ёю спявала мадладая дзяўчына Ліда Галоўніч, браты Ігнаткевічы—Грыгорый з жонкай Марынай, Васілій, Андрэй, Міхail і сястра Любаша.

Хор спявалі беларускія народныя песні «Як у нас на Палессі», «Ды чаго ж, Ванька, журышся?». У песнях палескіх сялян чулася радасць свободных совецкіх людзей.

На сцэне хор з вёскі Вялікае Падлессе, Ляхавіцкага раёна. Колькі цялінні і лірчынасці ў выкананых імі беларускіх народных песнях «Пад калінаю», «Бела бяроза», колькі весялосці ў песні «Гультайскі тыдзень», у бытавых частушках «Баціставы платочак» і колькі едкай сатыры ў частушках высмеиваючых ненавісных польскіх паноў. Частушки гэтыя—калектыўная творчасць удзельнікаў хора. Вось урывак з іх.

Красны пушачкі як завухалі—
Усе паны ў акопах ператрухнулі.
Як касіць пачалі кулямётамі,
То паліякі палкі сталі ротамі.

Езус-Хрыстус—крычыц—паражэнне.
Пакідалі паны спаражэнне.
Наш працоўны народ сабіраецца,
А буржуі-паны ў лес хаваюцца.

Знай Масцікі—зияя падкалодная.
Што настала ў нас уласць народнай.
Узэць народнай, ды не панская,
А рабочая уласць і сялянская.

Змаўкалі песні і на сцэне ў віхоры пляскі несліся пары. Маладыя сяляне і сялянкі з Беластоцкай області вельмі тэмпера-

Хор мястэчка Скідэль
Беластоцкай області.
Фота В. Грунфеста і Л. Мазелева.

ментна і захапляюча выконвалі любімую народную танцы «Лівоніху» і «Кадрыль». У танцевальна-харывім калектыве вёскі Лапуты, Докшицкага раёна, выдзяляеца Ніна Карповіч. Яна першы ініцыятар вясёлых забаў у вёсцы.

Тэлефаністка горада Вілейкі Соня Абрамовіч майстэрскі прачытала урывак з пісма беларускага народа вялікаму Сталіну. Услед за ёй спявалі народныя песні выхавальництва дзіцячага сада горада Свенцяні Таня Курцкая...

Колькі таленавітых людзей, шчаслівых і радасных! Яны спявалі, танцувалі, дэкламіруюць, дэмантрыруюць росквіт народнага мастацтва на вызваленай ад іншых польскіх памешчыкаў і капиталаўства зямлі. Гэта быў не проста прагляд самадзейнасці. Тут на падмостках клуба імені Сталіна таленавітыя прадстаўнікі вызваленага народа выказвалі таржаство і радасць на векі свободнага, шчаслівага беларускага народа.

Н. Гасман.

Танцевальны калектыв мястэчка Індур, Беластоцкай області выконвае «Лівоніху».

Лена Кавальская (Брест) выконвае соло на акардыёне.

Удзельнікі прагляда з мястэчка Індур, Беластоцкай області. Злева направа: С. І. Ханчук, Ф. В. Кузьміч, А. О. Валюшка, Р. І. Бекер, Ф. О. Швальюк.

Владзімір Маякоўскі

14 красавіка наша краіна адзначала дзесяцігоддзе з дня смерці лепшага, таленавіцейшага паэта совецкай эпохі—Владзіміра Владзіміравіча Маякоўскага.

Роданачальнік совецкай паэзіі, Маякоўскі абвясціў хвалючай мовай вершаў аб нараджэнні новага свету і новага чалавека.

Голос паэта быў пачут далёка за межамі Совецкай зямлі. Творчасць яго зрабіла велізарны ўплыў на развіццё рэволюцыйнага мастацтва Заходняй Еўропы і Амерыкі. Па свайму значэнню Маякоўскі стаіць у непасрэднай блізасці да Горкага, вялікага асновапаложніка соцыялістычнага реалізма ў літаратуры.

В. В. Маякоўскі нарадзіўся 19 ліпеня 1893 года ў Грузіі, у сяле Багдадзі, паблізу Кутаіса. Разам з сям'ёй пераехаўшы ў Москву, ён яшчэ юнаком звязаўся з падпольнымі большэвіцкімі гурткамі, прымазуў удзел у іх работе, некалькі разоў быў арыштаваны і судзімы. Адбываючы папярэдніе заключэнне ў адзіночнай камеры Бутырскай турмы, пачаў пісаць вершы. Першыя творы Маякоўскага не дайшлі да нас: сыштак з вершамі быў адабран жандарамі. Выпушчаны з турмы «па маладецтву», Маякоўскі паступае ў вучылішча жывапісу і тут працаўша складаць вершы.

Глыбокае нездавальненне мелкатраўчатым, бязыдзейным мастацтвам штурхае моладзь на пошуку новых шляхоў, і шумны, узыгчаты пратест супроць вырадзішагася мастацтва становіцца першай формай літаратурнай дзеянасці Маякоўскага. Яго вершы, здзіўляюча самабытныя, нечаканыя, гучаць выклікам, наносяць «пощечину общественному вкусу» (так называлася адно з першых футурыстычных выданняў). Вой, улюлюканне, шаленства буржуазнага друку сустракаюць з'яўленне Маякоўскага на літаратурнай арэне. У разгар гэтага першага перыяду яго дзеянасці адбываецца сутрэча Маякоўскага з Горкім.

Горкі быў вялікім збіральнікам рускай літаратуры, адкрывацелем яе новых і свежых талентаў. Ён першы сваім здзіўляючым чуцём угадаў Маякоўскага.

Алексей Максімавіч прыцягнуў Маякоўскага да ўдзелу ў сваім журнале «Летопись». Тут павінна была друкавацца паэма Маякоўскага «Война і мир»—твор, у якім паэт выступіў супроць імперыялістичнай бойні. Царская цэнзура не дапусціла паяўлення гэтай паэмы. Пры садзейнічанні Горкага ў выдавецтве «Парус» вышла першая кніга вершаў Маякоўскага «Простое, как мычание».

Напярэдадні вялікіх каstryчніцкіх дзён Маякоўскі выступіў у Маскве з лекцыяй «Большэвікі мастацтва». І калі грануў гром рэволюцыйнай навальніцы, яму не прышлося рашаць мучыўшае рускую інтэлігенцыю пытанне: прымаць яе ці не прымаць?

«Мая рэволюцыя. Пайшоў у Смольны. Працаўаў. Усё, што прыходзілася»,—так запісаў ён у аўтабіографіі.

Далейшая біяграфія Маякоўскага напісана рэволюцыяй, яе падзеямі, яе барацьбой. Ён стаў яе ўдзельнікам, яе песняром і байдом. Ён узброіў народ вогненным, паражающим словам, выразным заклікающим плакатам. Ім было напісана звыш трох тысяч «Окон Роста». Ён аддаваў «загады па армії мастацтваў», знімаўся ў кіно, пісаў п'есы, супрацоўнічаў у дзесятках газет і журналіст, з вершамі і дакладамі калясіў па краіне і па свету. У цырку ставілася яго пантаміма, на вокладках совецкіх тавараў красаваліся яго яркія рэкламы, на вуліцах гучалі яго баявыя маршы. Ён узначальваў левы фронт мастацтва, рэдагаваў журнал, устанаўліваў сувязь з зарубежнай літаратурай. І ўсюды, ва ўсім гучаў яго голас:

«Делами,
кровью,
строкою вот этою,
нигде
не бывшею в найме,—
я славлю
взвітое красной ракетою
Октябрьское,
руганное
и пропетое,
пробитое пулями знамя!».

З дванаццаці тамоў, у якіх зачлючана яго літаратурная спадчына, адзінаццаць напісаны пасля соцыялістычнай рэvolutioni.

Ідэі комунізма складаюць змест твораў Маякоўскага:

«Пролетарии
приходят к коммунизму
нізом—
нізом шахт,
серпов и вил,—
я ж
с небес поэзии
бросаюсь в коммунизм,
потому, что
нет мне
без него любви».

У гэтых словах—ключ да усёй творчасці Маякоўскага.

Ніхто з совецкіх паэтаў не мог з такай сілай і чыстатай, з такай благароднасцю выразіць пачуцці, якімі акружаете совецкі народ сваю несакрушальную ленінскую сталінскую партыю. Партыя большэвікоў была самым дарагім для паэта:

«Хочу сиять заставить заново,
величественнейшее слово —
партия».

Партыя Маякоўскі прысвяціў свае лепшыя творы. У кожным кроку пабедноснай соцыялістычнай рэvolutioni ён бачыў партыны, ленінскі пачатак, таржество ленінскай мыслі і волі.

Маякоўскі быў першым совецкім мастаком, які пачаў пошуки образа Леніна ў мастацтве. Яго паэма «Владимір Ільіч Ленин» здзіўляе сваім эпічным размахам, велізарнай энергіяй і сілай. Совецкая паэзія не ведае іншага, роўнага твору аб Леніне.

У Сталіне паэт бачыў уласбённую мысль і волю партыі. У сваіх вершах ён ішоў пасляду гэтай мыслі, і можна дакладна прасачыць, як сталінскія палажэнні і фармуліроўкі ўваходзілі ў вершы Маякоўскага, ператвараліся ў яго паэтычную страфу.

Паэт марыў:

«Я хочу,
чтоб к штыку
приравняли перо.
С чугуном чтоб
и с выделкой стали
о работе стихов,
от Політбюро,
чтобы делал
доклады Сталин».

Маякоўскі быў найбольш чесным і благародным выразіцелем пачуццяў і мыслей совецкага народа.

І. Бачэліс, С. Трэгуб.

Дасцяне народу

Да рэволюцыі мастацтва было даступным толькі для буржуазіі і заможных класаў. Рабочыя і селяне былі пазбаўлены магчымасці займацца музыкай і спевамі.

У нашай краіне мастацтва даступна для ўсіх працоўных мас. Ва ўсе куткі нашай неабсяжнай радзімы радыё разносіць гукі сімфанічнай музыкі. Выступаюць выдаючыяся артысты з разнастайнай праграмай. Яны выконваюць любімую ўсім народам сімфоніі Бетховена, Чайкоўскага, Корсакава і другіх.

На прадпрыемствах, у калгасах, установах, школах шырока развіваецца мастацкая самадзеянасць. У якасці танцораў, спевакоў, музыкантаў выступаюць рабочыя, калгаснікі, вучні. Для развіцця мастацкіх талентаў у нас створаны ўсе ўмовы.

Я працују 45 год у галіне мастацтва. З велізарнымі цяжкасцямі прышлося мне вучыцца і паступіць на сцэну. Усе члены нашай сям'і былі любіцелямі мастацтва. Маці—спявачка, бацька нядрэнна малываў, браты таксама захапляліся малеваннем. Не гледзячы на міэрныя заработка бацькі, ён рабіў ўсё для таго, каб даць дзесяцам магчымасць вучыцца.

Пасля сканчэння гімназіі з вялікімі цяжкасцямі ўдалося мне паступіць у пецербургскую кансерваторию. Бацька аддаваў апошнія гроши за вучэнне. Умовы вучобы былі цяжкія. Нам—спявачкам патрэбен музыкальны інструмент, а яго давалі толькі напракат.

Вучоба ў кансерваторыі раней не была падобна на сучасную.

Калі я першы раз прышла ў клас прафесара, то замест прыгожых спеваў пачула нейкае мычанне. Гэта са скажонымі тварамі «спявалі» студэнты, пасля мычання вырываліся зычныя воклічы. Мне хацелася хутчэй уцячы з гэтай атмасферы, але зрабіць так нельга было, і я моўкі пераносіла ўсе непрыемнасці. Праз некаторы час я перайшла да другога прафесара, а ён быў вельмі грубы—часта абзываў студ-

Лепшыя педагогі і студэнты Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі і Мінскага музычнага вучылішча.

На здымку: (Зправа на лева) Прафесар Н. І. Паніна (клас пеўні), дацэнт Білеман, студэнтка Запольская, асістэнт Шварц, студэнтка Кауфман, педагог Крыцэр, студэнты Нісенбаум, Загорская, Тулчынко, Валодзька і Каплан.

Фото Я. Салавейчыка.

дэнтаў непрыстойнымі словамі. Яго ўлюблёным выражэннем было: «Вы не проста дура, а махровая». За непадрыхтаваны ўрок вучня выганялі з класа, а ўслед за ім ляцелі падручнікі, ноты і ўсё, што траплялася пад руکі. Хіба можна пароўнаць гэта з сучаснымі адносінамі да студэнтаў?

З трэцяга курса кансерваторыі мне дазволілі даваць прыватныя ўрокі па спевах. Гэта было пачаткам маёй педагогічнай дзеянасці.

За час сваёй педагогічнай работы я падрыхтавала вялікую колькасць спевакоў. Сярод іх выдатная салістка беларускага радыёкамітэта Лідзія Вячэславаўна Руч'ёва, якая ўзнагароджана Пачотнай граматай Вярховнага Совета БССР у сувязі з 15-годдзем Совецкага радыёвяшчання. Артысты Петрачэнка, Вержбалович выступаюць у

канцэртах. Многія з іх працуюць на сцэнах тэатраў Масквы, Ленінграда і карыстаюцца заслужанай павагай і аўтарытэтам.

У гэтым годзе канчаюць кансерваторию шэсць чалавек. Гэта выдатныя, таленавітыя людзі, якія маюць прыгожыя галасы. Выдатніцы вучобы Айзенберг, Фурс і другія па сканчэнні кансерваторый будуть працаваць у тэатрах і другіх музычных установах.

Задача работнікаў мастацтва—змагацца за няўхільнае палепшанне сваёй работы, за паспяховае выкананне гістарычных рашэнняў нашай партыі і народу аб развіцці мастацтва і народнай творчасці.

Ніна Іванаўна Паніна—
прафесар кансерваторыі.

Мінск.

НЯХАЙ ЖЫВЕ НАШ СВАБОДНЫ
МАГУТНЫ, ТАЛЕНАВІТЫ СОВЕЦКІ
НАРОД, НАРОД ГЕРОЯЎ, НАРОД
СОЗІДАЦЕЛЯЎ!

Калгас

"Першага май"

У 1925 годзе 9 яўрэйскіх сямей беднякоў у складзе горада Слуцка на добраахвотных пачатках арганізаваліся ў маленкую арцель па сумеснай апрацоўцы зямлі. Зямлі ў іх было 66 гектараў. Але гэта была зямля, якая ніколі і нікім не ўзорвалася. Аб'ядналі і сваю маё масць. Акрамя некалькіх коней і двух пар калёс нічога не было. Многія суседзі смяяліся і не раз гаварылі, што з арцелі нічога не выйдзе, а члены арцелі актыўна браліся за пачатую справу. Хоць сілы іх былі і малыя, затое дружныя і згуртаваныя.

Праз год калгас атрымаў трактар. Гэта была велізарная дапамога ў далейшым развіцці і ўздыме гаспадаркі.

У 1929 годзе, калі ў краіне развіваўся магутны калгасны рух, у маленкую сельскагаспадарчу арцель «Першага мая» ўліліся сотні жыхароў горада Слуцка. Цяпер у калгасе налічваецца 255 гаспадарак.

У 1939 годзе калгас у цэлым быў удзельнікам Усесаюзной сельскагаспадарчай выстаўкі. За перавыкананне паказчыкаў, устаноўленых для удзельнікаў выстаўкі, за высокія паказчыкі ў галіне развіцця жывёлагадоўлі і павышэння ўраджайнасці Галоўвыстаўком прысудзіў калгасу дыплом першай ступені, прэмію 10 тысяч рублёў і легкавую аўтамашыну. Цяпер калгас занесен на дошку почата Наркамзема БССР і таксама прэміраван 10 тысячамі рублямі, аўтамашынай і веласіпедамі.

Усе гэта натхніе калгаснікаў на яшчэ больш пладатворную стаханаўскую работу. Калгас у поўнай баявой гатоўнасці сустрэў вясну. Усе чатыры паляводчыя брыгады, таксама і гародныя добра падрыхтаваліся да сяўбы. У сваім соцыялістычным дагаворы паміж брыгадамі, калгаснікі запісалі, што веснавую сяўбу правядуць у сціслыя тэрміны, хутка і добраякасна.

У брыгадах створаны комплексныя зенні. 11 лепшых стаханавак праўленне калгаса вылучыла кіраваць зеннімі. Яны ў першую чаргу актыўна змагаюцца за атрыманне высокіх ураджаяў на сваіх участках, за выкананне агульнага пункта соц-

дагавора калгаснікаў—змяць з кожнага гектара 100-пудовы ўраджай зернавых.

Мар'я Андрэеўна Кіпрыяновіч і Наталья Васільеўна Азерная другі год кіруюць звеннямі. Іх звені спаборнічаюць паміж сабой. У мінулым годзе яны заваявалі ганаровыя права прыміць удзел у рабоце Усесаюзной сельскагаспадарчай выстаўкі. У гэтым годзе яны таксама залічаны кандыдатамі. Акрамя іх кандыдатамі на выстаўку залічаны звеннявыя Насця Скрыпінская і Маня Крывадубская. Яны абавязаліся ў гэтым годзе дабіцца не менш 7 цэнтнераў ільновалакна і ільнонасення з гектара.

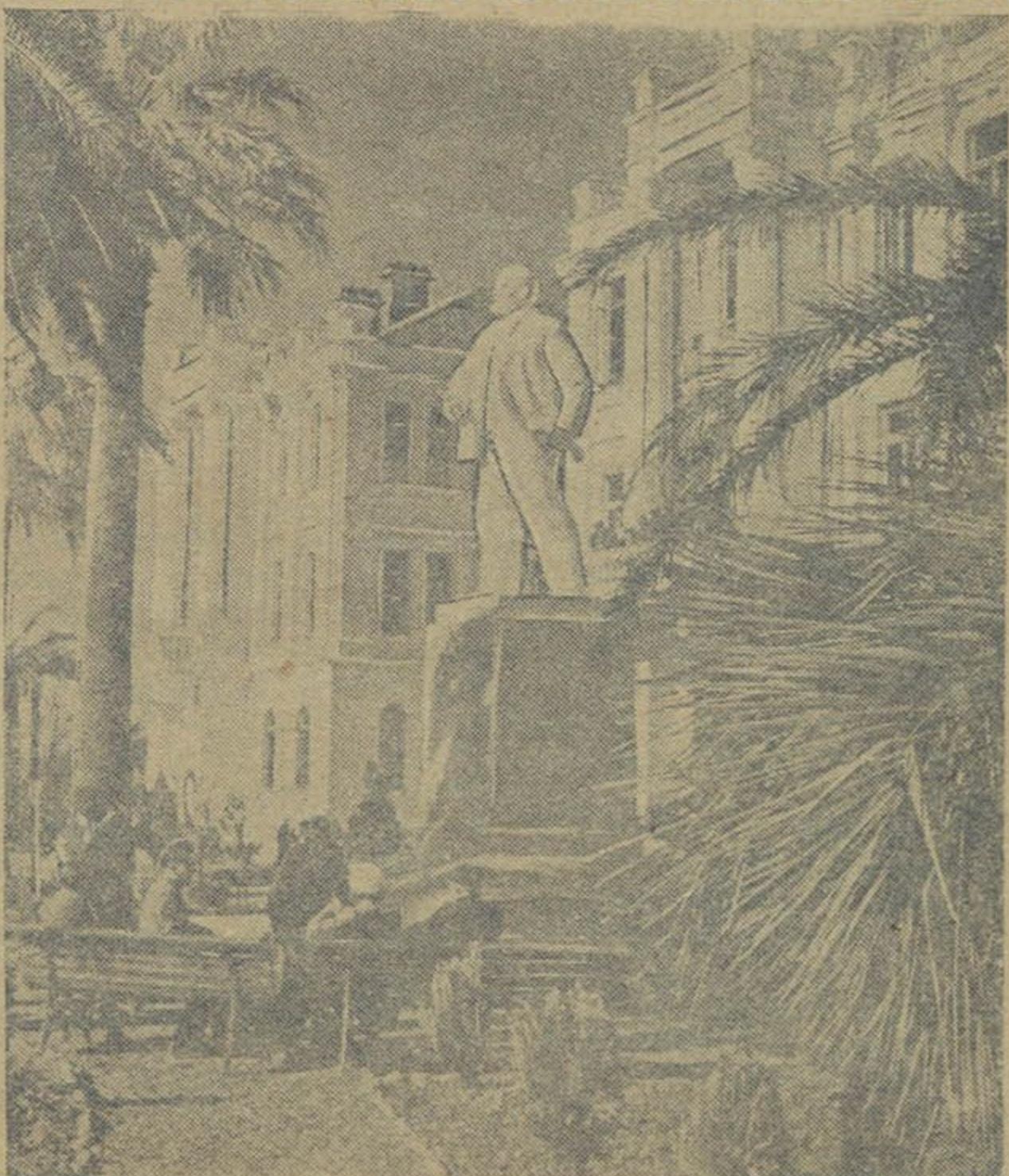
Толькі дзякуючы ўпартай працы калгаснікі з кожным годам знімаюць з сваіх палёў усё большы ўраджай. У мінулым годзе сярэдняя ўраджайнасць зернавых культур па калгасу раўнялася 16,5 цэнтнера, а бульбы калі 200 цэнтнераў. У 1940 годзе

калгас у цэлым зноў будзе удзельнікам Усесаюзной сельскагаспадарчай выстаўкі.

Вялікімі крыніцамі прыбытка ў калгасе з'яўляюцца фермы і даходы ад гародніцтва. Не мала прыбытку дае і садаводства калгаса. У мінулым годзе калгаснікі атрымалі на кожны працадзень па 10 кілограмаў бульбы, 3 кілограмы зернавых, 4,5 кілограма кармоў, па 3 кілограмы гародніны, па 500 грамаў яблык і ігруш і 4 руб. 87 кап. грашыма. Ёсць рад сямей, якія атрымалі на свае працадні па 5 тысяч рублёў.

Весела і заможна жывуць калгаснікі «Першага мая». Вялікае пролетарскае свята, імя якога калгас носіць, калгаснікі сустракаюць з выключнай радасцю. Яны адзначаюць яго стаханаўской работай брыгад і звенняў на соцыялістычных палях.

Н. Старавойтава.

Новы помнік В. І. Леніну, устаноўлены калі белага будынка санатория імені Леніна ў Гулърыпшы (Сухумскі раён, Абхазская АССР).
Фота Г. Талмачова (Фота-клішэ ТАСС).

Старасць, якая НЕ ПАЛОХАЕ

З клумкам за плячым, абарваная і галодная, ледзь трymаючыся на нагах падыходзіць да ганка старуха. «Падарыце міластыню!»,—просіць яна.. Які гэта знаёмы малюнак мінулага жыцця. Колькі людзей, пражкішых у беднасці, страцішых сваё здароўе ў працы на капиталістаў і памешчыкаў, у старасці аставаліся без прытулка, без хлеба. Старасць! Якім страшэнным прыгаворам гучыць і цяпер гэта слова для мільёнаў людзей «цывілізаваных» капиталістичных краін.

... Прыгожы чисты двор на Старожоўскай вуліцы. Тут знаходзіцца мінскі дом для прэстарэлых і інвалідаў. Большасць жыхароў гэтага дома старыкі і старухі,—людзі адышоўшыя ўжо з працоўнай каляіны. Па-рознаму прыйшла іх маладосць, па-рознаму пражкты доўгія годы. Але аднолькава шчасліва праходзіць іх старасць.

Грамадзяне СССР маюць права на забяспечаную старасць—гэта закон Сталінскай Канстытуцыі. На работе дома прэстарэлых асабліва наглядна відаць як праводзіцца ён у жыцці. Дом створан у першыя годы совецкай улады. Ужо тады, не гледзячы на голад, не гледзячы на грамадзянскую вайну совецкая ўлада акружыла клопатамі і ўвагай старыкоў.

У чыстаце і дастатку жывуць старыкі ў доме. Яны забяспечаны добрым харчаваннем, чистай пасцеллю, цёплай вопраткай, добрым жыллём. Дом абыходзіцца дзяржаве ў 200 тысяч рублёў у год. На ўтриманне кожнага чалавека адпускаецца 2500 рублёў у год. У доме ёсьць 17 чалавек абслугоўваючага персанала, свой урач, свой парыкмахер.

Калі гутарыш з гэтымі людзьмі, зусім забываеш, што яны старыкі. Яны жывуць поўнакроўным жыццём, не адчуваючы старасці. Слухаюць радыё, чытаюць газеты, многія ходзяць у кіно і тэатр. За мінулу зіму было тры калектыўных паходы ў Беларускі Дзяржаўны Тэатр. Глядзелі пастаноўкі «Пагібель воўка», «Без віны вінаватыя», «Хто смяецца апошнім». Старыкі лю-

бяць чытаць. Многія скардзяцца, што ў бібліятэцы недастаткова белетрыстыкі.

— Я люблю чытаць пра спадарожнікаў,—гаворыць 72-гадовая т. Салановіч,—а ў нас у доме такіх кніжак не хапае.—Тав. Салановіч штодзённа чытае і газеты.—Нам, як і ўсім совецкім грамадзянам, хочацца ведаць аб

лак хлеба. Усё-ж яе пасці такі самы лёс, як і многія тысячы інвалідаў у царской Расіі. Яна вымушана была жабраваць, хадзіць у касцёл, прасіць міластыню. У доме для прэстарэлых гэта 67-гадовая жанчына зажыла спакойна і шчасліва. Яна здаровая, вельмі чысценька апранута, сътая.

У доме прэстарэлых г. Мінска. Каля патэфона (злева направа): Марыя Іванаўна Мезіна—99 год, Марыя Харлампаўна Жукава—67 год, Тацяна Гаўрылаўна Радашковіч—80 год, Анастасія Андрэеўна Грэбенчук і Софія Ільінічна Пупко—78 год.

Фота Я. Салавейчыка.

усіх навінах і асабліва аб жыцці кашай краіны,—заяўляе яна.

Марыя Ефімаўна Кукорэнка—зялікі любіцель класічнай музыкі. Колькі жывасці ў вачах гэтай сівой, як лунь, старухі выклікаюць выконваемыя ёю на раялі творы Чайкоўскага і Шопена.—Я не адчуваю адзіноцтва,—гаворыць Марыя Ефімаўна, хоць у жыцці не мела сваёй сям'і. Я ды і ўсе мы живем у дружным калектыве і адчуваєм на сабе агромадныя клопаты партыі і ўрада.

Цяжкім і беспрасветным было жыццё Юзефы Осіпаўны Стомы.

Чатырохгадовай дзяўчынкай, захварэўшы чорнай воспай, яна аслепла. Вельмі старалася прыстасавацца да жыцця і будучы зусім сляпой, навучылася шыць і вязаць. Многа працевала, жадаючы чэсна зарабіць кава-

Былой калгасніцы 99-гадовай тав. Мезінай хтосьці падарыў партрэт таварыша Сталіна. З гэтым партрэтам яна доўга не расставалася і любоўна берагла яго. Нядайна яе наведалі ўнукі.

— Дзетачкі мае, які-ж я вам гасцінец прыгатавала,—сказала яна беражна вымаючы партрэт таварыша Сталіна.—Упрыгожце гэты партрэт найлепшымі кветкамі і беражыце яго як зяніцу вока. Гэта ён—бацька родны нашай старэнкай бабульцы даўшаслівую старасць.

Сталін! З якой неперадаваемай, шчырай любоўю гучыць у вусіх кожнага жыхара дома прэстарэлых гэта роднае імя.

М. Шыфрина.

Мінск.

БУДНІ ДЭПУТАТА

С сюжетом
Гаражище

Цяжкім і бязрадасным было дзяцінства Марылькі. Як толькі споўнілася ёй 12 год, давялося ісці на свой хлеб, хоць хлеб той быў горкі, як палын, бо каштаваў многа працы і здароўя. Старая маці пайшла да папа Пекурскага і, пакланіўшыся яму ў ногі, папрасіла:

— Вазьмі дачку маю ў нянькі, бо ў мяне ёй няма чаго есці, няма да каго прыгарнуцца.

Узяў «добралічны» поп Пекурскі да сябе дзяўчынку, а маці адказаў: «Яна ў нас будзе за няньку, не пакрыўджу, заплачу ёй трох рублі ў год».

Усе свае маладыя годы Марыя Васільеўна правіла батрачкай у папа і памешчыка...

Надышоў перыяд калектывізацыі. Марыя Васільеўна са сваёй маткай першымі падалі заяву аб уступленні ў калгас «III Інтэрнацыянал», Іолчанскаага сельсовета. У 1930 годзе ў калгасе арганізувалася малочна-таварная ферма. Марыю Петруненку, як лепшую калгасніцу, вылучылі даглядаць цялят. Яна чесна працавала на ферме. За ўесь перыяд яе работы на ферме не было адыходу маладняка.

Дрэнна abstаяла справа на свінатаварнай ферме калгаса. Быў вялікі адыход маладняка. Праўленне калгаса рашыла паслаць даглядчыцай Марыю Петруненку. Яна сябе і тут апраўдала. Апошнія чатыры годы на свінатаварнай ферме не было адыходу маладняка. За добрасумленную і адданую працу праўленне калгаса прэміравала некалькі разоў т. Петруненку.

У часе падрыхтоўкі да выбараў у Вярхоўны Совет БССР калгаснікі калгаса «III Інтэрнацыянал» і працоўныя ўсяго раёна аказалі т. Петруненку вялікае давер'е, абраўшы яе дэпутатам Вярхоўнага Совета БССР. У тых дні, магчыма ўпершыню ў сваім жыцці, Марыя Васільеўна выступала на перадвыбарчых сходах і расказвала выбаршчыкам аб сваім жыцці.

Колькі слоў удзячнасці за чесць, за давер'е, якое аказалі ёй працоўныя, была выказана Марыей Васільеўнай у выступленнях.

„Позна вечарам зайшлі мы

на кватэру да дэпутата Вярхоўнага Совета БССР Марыі Васільеўны Петруненка. Яна сядзела за столом і праглядала атрыманую за дзень пошту.

Штодзённа пісьманосец прыносіць ёй пачку пісем, заяў, запытанні, удзячнасцей. У Марыі Васільеўны заведзен такі парадак: на кожную заяву, на кожнае запытанне яна дае адказ і настойліва патрабуе рэагавання. За кожным пісьмом яна бачыць жывога чалавека і старавацца яму своечасова адказаць.

Петруненка Марыя Васільеўна.
Фота Вернера (Саюзфота).

Ад калгасніцы Е. Хмеленок з пасёлка Вялье, Асаравіцкага сельсовета паступіла скарга, што яе муж Старчэўскі ўхіляецца ад уплаты аліментаў на выхаванне сваёй трохгадовай дачкі, і скрыўся невядома куды. Марыя Васільеўна звярнулася ў пракуратуру з просьбай знайсці Старчэўскага і спагнаць з яго аліменты. Праз некаторы час пракуратура ёй паведаміла, што Старчэўскі знайдзен, уся запычанаць з яго спагнана.

Сям'я чырвонаармейца-пагранічніка Раманенка Міхаіла не мела кармоў для каровы. Аб гэтым т. Петруненка далажыла праўленню калгаса, якое пастанавіла выдаць сена на пракармленне каровы.

Былая батрачка Анна Каленчанка не мела сваёй хаты. Дзя-

куючи клопатам Марыі Васільеўны калгас дапамог пабудаваць хату т. Каленчанке.

Інвалід імперыялістычнай вайны Павел Дзяцел з пасёлка Лялы некалькі год хадайнічаў аб атрыманні пенсіі, але ўсёды яму адмаўлялі. Тав. Дзяцел звярнуўся да дэпутата Вярхоўнага Совета тав. Петруненка. Гэта пытанне было паставлена на прэзыдымуме райвыканкому і тав. Дзяцел атрымліве пенсію.

Калгасніца Тэкля Корташ з вёскі Сурвіды, Піркоўскага сельсовета ўвесь час карысталася прысядзібным участкам у 0,10 гектара.

Пад усякімі прычынамі ёй адмаўлялі ў прырэзы зямлі. Тав. Петруненка выехала на месца і ўрэгуляровала пытанне. Цяпер т. Корташ карыстаецца ўчасткам у размеры, прадугледжаным статутам сельгасарцелі.

На настаянню т. Петруненкі стаханаўка калгаса «III Інтэрнацыянал» Алеся Варсоўба, атрымала ад райсовета дапамогу на рамонт хаты. Анна Шолах атрымала ў калгасе пущёўку на курорт. Многа ёсць і іншых падобных прыкладаў.

Штодзённа трывае цесную сувязь са сваімі выбаршчыкамі Марыя Васільеўна. Аднойчы 70-гадовая калгасніца Уліта Загаба наехала да сваёй дачкі ў Кіев і там захварэла, яе паклалі ў больніцу. Выявілася, што ёй патрэбна тэрміновая аперацыя. Тав. Загаба піша свайму дэпутату:

«Дарагая Марыя Васільеўна! Прайшло некалькі дзён, як я перанесла цяжкую аперацыю. Крыху папраўляюся, але трэба яшчэ ляжаць. Вельмі прашу вас, Марыя Васільеўна, наведаць маю сям'ю, буду вельмі ўдзячна».

Марыя Васільеўна, па атрыманні гэтага пісма, выканала просьбу. Праведала сям'ю т. Загаба і адразу напісала адказ. У пісьме яна прасіла не турбавацца, бо дома ўсё ў парадку.

Любяць і паважаюць свайго дэпутата выбаршчыкі.

Сердзюкоў.

Камарынскі раён.

Совецкая вясна

Вясна! Гэта першая совецкая радасная вясна на вызваленай зямлі Заходній Беларусі. Сяляне з нецярплівасцю чакаюць дня, калі выйдуць свабодна араць сваю зямлю. Ужо няма памешчыкаў, няма і батракоў. Ад 17 верасня ў нас усе гаспадары сваёй зямлі.

На вызваленай зямлі ў гэтым годзе мы ўпершыню будзем радасна, весела і свабодна святкаваць вялікае міжнароднае свята—Першае мая. Я, як і ўсе працоўныя заходніх абласцей Беларусі, з нецярпеннем чакаю гэтага дня. Узмоцнена рыхтуюцца да свята ўсе гурткі самадзейнасці нашага раёна.

У панскай Польшчы заўсёды з набліжэннем свята пачыналіся арышты. З усіх вакольных вёсак польскія паліцыянты вялі закаванымі самых лепшых наших людзей і на працягу некалькіх дзён мучылі іх.

Памятаю ў 1939 годзе на пяты дзень пасля першамайскага свята з Турца вывозілі гэтых закаваных людзей у горад Новагрудак. Астатніх сялян разганялі, не давалі нават выйсці на вуліцу. Памятаю адна жанчына не паспела хутка схавацца ў сваёй хаце, і паліцыя забіла яе прыкладамі, а родных не пусціла нават развітаца з ёй.

Польскія заправілы думалі, што гэтым зверскім мучэннем людзей зломяць нашу волю ў барацьбе з капитализмам. Але яны памыліліся. Сярод працоўнага народа з падвоенай сілай і энергіяй праводзілася падпольная работа, адбываліся мітынги, раскідалі лістоўкі напярэдадні і ў дзень Першага мая.

А цяпер дзякуючы совецкаму народу і герайчнай Чырвонай Арміі мы можам свабодна святкаваць вялікае свята працоўных—дзень Першага мая. У падзяку нашым вызваліцелям, мы, грамадзяне заходніх абласцей Беларусі, абяцаем упарты і ўзмоцнена працеваць, актыўна выконваць ускладзенія на нас абавязкі.

Л. Гаўрыловіч—дэпутат
Вярхоўнага Савета БССР.
Мірскі раён.

Баявая падруга

Быў ясны сонечны дзень. Злёгку павяваў ветрык. Надвор'е для стральбы было спрыяльным.

Хатнія гаспадыні хутка навялі парадак у кватэрах і дакладна к вызначанаму часу спышаліся на стрэльбішча. Нарэшце доўгачаканая практичная стральба з дробнакалібернай вінтоўкі. Стралкі ўпэўнена вышлі на лінію агнія. Цэліліся спакойна. Александра Однавал затаіўшы дыханне націснула на спусковы кручок. Раздаўся першы выстрэл, за ім другі, трэці, пяты.

— Устаць! К мішэням!—раздалася каманда.

— Александра Георгіеўна, «добра»!—крычалі ёй наступрач падругі.—Усе кулі ў цэнтры чорнага яблыка.

Тав. Однавал з упартасцю авалодвае ваеннымі спецыяльнасцямі. Яна ўцягвае жонак камандзіраў у актыўную абаронную работу.

— Пачалі мы з кароткага тлумачэння аб tym, што жонка камандзіра нароўні з мужам павінна быць са зброяй у руках готовай да абароны радзімы,—рассказвае тав. Однавал. Асабісты прыклад быў больш пераканальны чым усякая агітацыя. За пароўнальна кароткі час здала нормы на значкі «варашылаўская стралка», «гатоў да санітарнай абароны», «Гатоў да проціпаветранай хімічнай абароны».

Творчай работай жыве асаавія-хімаўская арганізацыя, якая налічвае ў сваіх радах дзесяткі баявых падруг. Энтузіясткі абароннай работы—Пашкевіч, Барысава, Барадуліна, Фецісава, Баландзіна, Гюпеніна і іншыя пад кірауніцтвам Александры Однавал умацоўваюць сваю арганізацыю, прыносяць многа жывога і цікавага ў яе работу.

Тав. Однавал з'яўляецца палітычным кірауніком новаарганізаванай групы. Рэгулярна праводзіць палітінфармацыі, чытае газетныя матэрыялы, прыцягвае медыцынскіх работнікаў для гутарак. Гэта маладая энергічная жыццерадасная жанчына паспявае ўсюды. Вось яна разам з Лідай Скарняковай гутарыць з лыжніцамі, якія адпраўляюцца ў трэніровачны паход, яна-ж арганізуе дзіцячы гурток выяўленчага мастацтва. Пад кірауніцтвам тав. Однавал група жанчын наўбыла кваліфікацыю машыністак.

Скромнае жыццё тав. Однавал нічым не адрозніваецца ад жыцця многіх жонак камандзіраў. Яна не рабіла ніякіх подвыгаў. Сваёй пладатворнай работай заслужыла павагу і любоў з боку таварышоў. Яе цэнтэр як чулага таварыша, як перадавую баявую падругу.

М. Каласоўскі.

Віцебск.

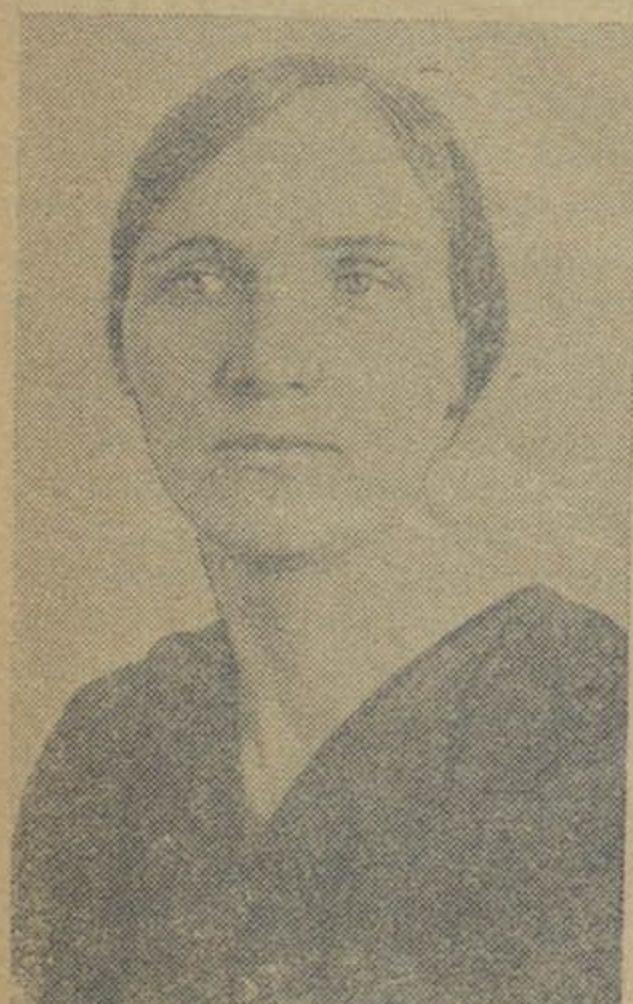

Пры Мінскім паравозным дэпо адбыўся выпуск курсаў памочнікаў машиністаў: 22 жанчыны скончылі курсы. На здымку: Група выдатніц вучобы. Злева направа: А. С. Богуш, М. О. Несцээнка, А. М. Кавальчук, Ю. Г. Зленская, А. Н. Грамовіч і Е. Т. Навіцкая.

Фота І. Другуля (Фотахроніка БЕЛТА).

РАДАСНЫЯ ДНІ

Я хачу падзяліца той велізарнай радасцю, якую дзякуючы совецкай уладзе атрымалі працоўныя заходніх абласцей БССР і УССР. Зусім нідаўна я была батрачкай, прыгнечанай польскімі памешчыкамі і капіталістамі, а цяпер з'яўляюся гра-

Дэпутат Вярхоўнага Совета СССР
Марыя Нікалаеўна Чэрнік.

мадзянкай Совецкага Саюза—
выбраннікам наўроца.

У родную Москву—у вялікае сэрца нашай радзімы з'ехаліся ўсе дэпутаты на VI Сесію Вярхоўнага Совета СССР. Я засядала ў Кремлі, у аудыторыі, дзе быў чалавек, сэрца якога б'еца выключна ў імя прыгнечаных наўроцаў усяго света,—наш родны Іосіф Вісарыёнак Стаўленік.

Нам, дэпутатам паказалі Маскоўскі палац піонераў. З якой увагай я глядзела на шчаслівую дзетвару! У якіх выдатных умовах яна выхоўваецца! А нашым дзецям панская Польшча ў свой час будавала цэрквы, касцёлы, зацямняла іх свядомасць, выхоўвала народ у духу пакоры, каб панам лягчэй было нажываша за лік працоўных. Больш працоўны народ заходніх абласцей БССР і УССР гнуць свае спіны на паноў не будзе. Цяпер мы жывем у шчаслівой краіне, вучымся, працуем у імя вялікай справы Леніна—Сталіна.

Марыя Чэрнік.

в. Белы Бераг, Баранавіцкай обласці.
Дэпутат Вярхоўнага Совета СССР.

Высокая ўзнагарода

За чэсную і адданую работу па вырошчванню маладняка Галоўны выставачны камітэт Усесаюзной сельскагаспадарчай выстаўкі ўзнагародзіў мяне Малой залатой медаллю. Вестку аб ўзнагароджанні я сустрэла з вялікай радасцю. Партыя і ўрад высока ацанілі маю работу і гэта падзея абавязвае мяне працаваць яшчэ лепш, дабівацца яшчэ большых паказышкаў па развіццю жывёлагадоўлі.

Усе сем год работы ў соўгасе імені Горкага я працавала чэсна, па-стаханаўску. Першыя некалькі год працавала цялятніцай і ў мяне не было ні аднаго выпадка адыхода маладняка. План прывесу маладняка перавыконвала. Кожнае нарадзіўшаеся цялё павінна мець у суткі 700 грам прывесу, а я дабілася 1100 грамаў. Усе вырашчаныя мною цяляты здаровыя і добра развітыя. Такіх поспехаў я дабілася дзякуючы ўпартай рабоце і прымяненню зоатэхнічных і ветэрынарных правіл.

Я не шкадавала сіл і часу. Работу сваю любіла і люблю, а гэта самае галоўнае. У мінулым годзе я мела вялікае шчасце быць удзельніцай Усесаюзной сельскагаспадарчай выстаўкі.

Мая брыгада ў 1939 годзе вырасціла 302 цялят пароды «Острыз», з прывесам у 1100 грам кожнае, а некаторыя далі прывес 1150 грамаў у суткі. Гэтых вялікіх паказышкаў мы дабіліся дзякуючы соцыялістычнаму спаборніцтву. Спаборнічалі індывідуальна і брыгада з брыгадай. Многія ў мяне пыталіся, як я дабілася гэтага. Я ім адказвала, што гэты сакрэт усім вядомы,—трэба чэсна адносіцца да сваёй работы, не шкадаваць сіл і часу.

Я паставіла перад сабой задачу—у 1940 годзе дасягнуць самых высокіх паказышкаў у сваёй рабоце, каб заваяваць права быць удзельнікам Усесаюзной сельскагаспадарчай выстаўкі. Стаканаўскай работай узятыя абавязательства выкананаю.

А. Мандрыкова.

Гомельскі раён.

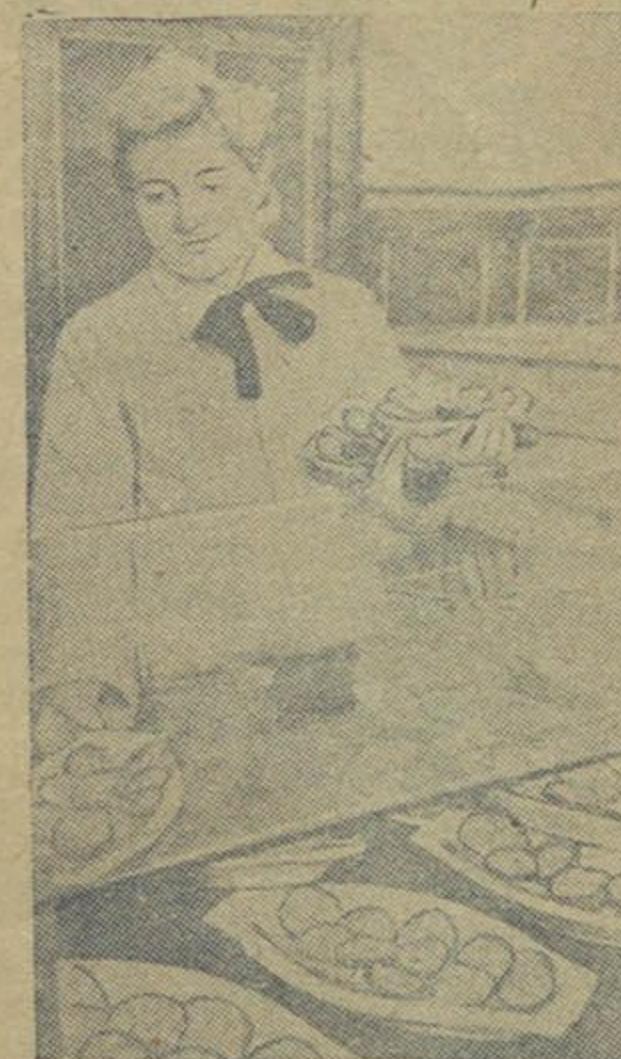
Шчаслівая сям'я

Радасна жыве са сваімі дзецьмі Жлоба Хэлька—калгасніца калгаса імені Варашылава, Доўскага сельсовета, Журавіцкага раёна. Тав. Жлоба мае семера дзяцей. Дзецы яе вясёлыя і жыщерадасныя. Больши сын Альберт вучыцца ў ФЗВ пры станцыі Асінаўка. Дачка Лёня ў школе, у чацвертым класе, сын Янка—у 3 класе, Віктар—у другім і Болеслаў—у першым. Двоє малых дзяцей знаходзяцца дома.

Тав. Жлоба атрымала ад дзяржавы грашовай дапамогі па многадзетнасці шэсць тысяч рублёў. Дзецы яе ўсе добра апрануты і дагледжаны. Не гледзячы на тое, што ў тав. Жлобы малая дзеци, яна ў мінулым годзе працавала ў калгасе на розных работах, Хадзіла на працполку, жала жыта, капала бульбу. Пры норме 0,05 гектара, яна выкопала 0,06 гектара.

За вялікія клопаты аб маці і дзецих тав. Жлоба вельмі ўдзячна большэвіцкай партыі, совецкаму ўраду і асабісту нашаму роднаму таварышу Сталіну.

А. Казырновіч.

У гарадах заходніх абласцей БССР разгортаеца вялікая сетка кааператыўных сталовых, буфетаў, кафе, рэстараану і закусачных.

На здымку: Буфет ва ўноў аткрытым рэстараане «Люкс» (Беласток). Фота Д. Чэрнова (Фотахроніка БЕЛАТА).

Эдзі Агняцвет

Ю-ли-а!

ПРЫСВЯЧАЮ ГЕРАІЧНЫМ КІТАЙСКІМ ДЗЯЎЧАТАМ

Дзе ты сёння—
гэтым светлым ранкам?
Я не знаю. Толькі чула я
Ёсць у краі дальнім кітаянка—
Родная дзяўчынка Ю-лі-а.

Можа сёння раненага ў полі
Поіш ты крынічнаю вадой?
Мо' спяваеш песню ты аб волі?
Ты далёка.

Сэрцам я—з табой.
Пэўна, ты матулі гаварыла,
Як на бой,
смяротны бой ішла:
— Вытры слёзы.
Многа мае сілы
І шчаслівай будзе Ю-лі-а!

Маці моўчкі абняла дзяўчынку.
Ты пабегла,—клікалі браты...
Як мільгне дзе яркая хусцінка,
Партызаны знаюць—гэта ты.

І не раз маленькаю рукою
Смерці сон ты гнала ад сяброў.
Ручаямі яснага спакою
З ран пякучых ты змываеш кроў.

Любіш ты і матчын кут, і хату,
І ўесь прасторны, родны край.
Не дасі ты самураям-катам
Растаптаць любімы твой Кітай!

Мілы ў ім зямля, і нават хмаркі,
І вясною песні салаўя.
Над палямі боя, санітарка,
Зорка ўсходзіць ясная твая.

Ты па нашаму завешся Юляй
І даўно ты стала мне сястрой.
Не забудзь, дачка старога кулі,—
Ты далёка. Сэрцам я—з табой.

Адказны рэдактар Г. В. КАГАН.

Адрес рэдакцыі: Мінск, Совецкая, 49, 1 паверх.

Друкарня імя Сталіна.
Здана ў друк. 21/IV—40 г.

Зак № 353. Тыраж 13190 экз. Уп. Галоўліта БССР № Ф-2725
Падпісаны да друку 26/IV—40 г. У нумары 2½ друк. арк. 120.140 друк. знак.

ЦАНА 20 кап.

Да гэтага нумара бясплатна дадаецца ўкладка—выкрайка.

Выхаванцы 4 дзіцячага сада (г. Мінск).